

ΛΙΟΝΑΚΗΣ ΣΤΕΛΙΟΣ

AM 301

Ο τίτλος της διδακτορικής διατριβής είναι «*Η αναπαραγωγή των εθνικών αφηγημάτων και η συγκρότηση των ταυτοτήτων στα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας δια μέσου της προσέγγισης του «άλλου» ως εχθρού . Μια ιστορικο – κοινωνιολογική προσέγγιση*». Η παρούσα έρευνα εστιάζει στην κατανόηση του τρόπου που δομείται η ελληνοχριστιανική ταυτότητα στα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κατά την περίοδο 1922-1940. Η έννοια της εθνικής ταυτότητας είναι πολυδιάστατη και πολυπαραγοντική. Το ποιος μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός έθνους και ποιος όχι αποτελεί ένα δύσκολο και ακανθώδες ερώτημα, το οποίο απαντάται με βάση τα κριτήρια που έχουν επιλεγεί κάθε φορά για να οριοθετηθεί η ταυτότητα. Ωστόσο, οι άνθρωποι δεν επιλέγουν αυτοβούλως την ταυτότητα τους. Οι εθνικές εικόνες-αντιλήψεις είναι δύσκαμπτες, στερεοτυπικές και εθνοκεντρικές, επειδή αφορούν άμεσα τη συλλογική ταυτότητα. Η συλλογική αξιολόγηση του «εμείς» –που συνήθως είναι προϊόν σύγκρισης με τον «εχθρικό άλλο»– πρέπει να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην αίσθηση «αυτο-ταυτότητας», στην αξιοπρέπεια και στην υπερηφάνεια για την συμμετοχή σε αυτήν την ομάδα. Υπό αυτό το πρίσμα, η εθνική ταυτότητα ορίζεται δια μέσου των «σημαντικών άλλων», εθνών δηλαδή ή εθνοτικών ομάδων, που θεωρούνται απειλητικές για την αυθεντικότητα, την μοναδικότητά ή ακόμα και για την ανεξαρτησία του έθνους. Βασικά στοιχεία τα οποία συμβάλλουν προς αυτήν την κατεύθυνση είναι ο πολιτισμός, η γλώσσα, και η θρησκεία. Η σημαντικότητά τους έγκειται, όχι μόνο στο επίπεδο που δομούν και ενισχύουν την εθνική ταυτότητα, αλλά και στον βαθμό που διαφοροποιούν την έννοια της «εσω-ομάδας» από την «έξω-ομάδα», καθώς και στον τρόπο που ορίζουν τα διαχωριστικά όρια. Ο προσδιορισμός αυτός διαμορφώνεται, δομείται, και εν τέλει διαδίδεται από ιδρύματα που ελέγχονται από το κράτος μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, τα σχολεία. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, πιστό στο τριμερές σχήμα που συγκρότησαν οι Ζαμπέλιος και Παπαρηγόπουλος –αρχαία, μέση και νεώτερη περίοδος– έχει ως βασικό στόχο μέχρι και σήμερα, να δομήσει την ταυτότητα των μαθητών μέσω της ελληνοχριστιανικής σύνθεσης. Σκοπός του είναι η διαιώνιση αυτού του σχήματος και η καθιέρωση της αντίληψης ότι το ελληνικό έθνος αποτελεί τον περιούσιο λαό του Θεού, καθώς η θεία πρόνοια εμφανίζεται ουκ ολίγες φορές στα σχολικά εγχειρίδια, να τον βοηθάει. Κεντρικός στόχος της παρούσας διατριβής είναι η ανάδειξη των τεχνικών και των σοφισμάτων του Λόγου μέσω των οποίων δομούνται και διαιωνίζονται οι ταυτότητες υπό το πρίσμα της σύνθεσης του έθνους και της θρησκείας. Βασικό ερευνητικό εργαλείο είναι η Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ) και πιο συγκεκριμένα η λογο-ιστορική προσέγγιση όπως αυτή συγκροτήθηκε από την Wodak.